

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI
KHOA QUẢN LÝ VĂN HOÁ

ĐỀ TÀI:

BẢO TỒN VÀ PHÁT TRIỂN
LÀNG NGHỀ KIM HOÀN ĐỊNH CÔNG – HÀ NỘI

KHOÁ LUẬN TỐT NGHIỆP
CỬ NHÂN QUẢN LÝ VĂN HOÁ

Giảng viên hướng dẫn : PGS.TS. Phan Văn Tú

Sinh viên thực hiện : Nguyễn Thanh Nga

Lớp : Quản lý văn Hoá 8b

Khoá học : 2007 – 2011

HÀ NỘI - 201

MỤC LỤC

Trang

MỞ ĐẦU	1
CHƯƠNG 1. MỘT SỐ VẤN ĐỀ CHUNG VỀ LÀNG NGHỀ... ..	5
1.1. Đôi nét về làng nghề truyền thống Việt Nam	5
1.1.1. Khái niệm và đặc điểm làng nghề truyền thống... ..	5
1.1.2. Các yếu tố ảnh hưởng đến sự tồn tại và phát triển của các làng nghề truyền thống.....	10
1.1.3. Vai trò của các làng nghề truyền thống	14
1.2. Thực trạng các làng nghề truyền thống ở Việt Nam hiện nay.....	18
CHƯƠNG 2: THỰC TRẠNG CỦA LÀNG NGHỀ KIM HOÀN ĐỊNH CÔNG, HÀ NỘI.....	24
2.1. Định Công một làng nghề truyền thống nổi tiếng của đất Thăng Long	24
2.1.1. Khái quát về tự nhiên, xã hội của làng nghề Định Công.....	24
2.1.2. Nguồn gốc và quá trình hình thành làng nghề Kim hoàn Định Công	26
2.1.3. Đặc điểm và quá trình tạo ra sản phẩm của làng nghề Kim hoàn Định Công.....	29
2.2. Thực trạng của làng nghề Kim hoàn Định Công hiện nay	36
2.3. Điểm mạnh, điểm yếu, cơ hội và thách thức của làng nghề kim hoàn Định Công	42
CHƯƠNG 3: BIỆN PHÁP KHÔI PHỤC, BẢO TỒN VÀ PHÁT TRIỂN LÀNG NGHỀ KIM HOÀN ĐỊNH CÔNG	49
3.1. Những quan điểm, định hướng của Đảng và Nhà nước trong việc bảo tồn và phát triển các làng nghề truyền thống.. ..	49

3.2. Một số giải pháp trong việc bảo tồn và phát triển làng nghề Kim hoàn Định Công.....	52
3.2.1. Tăng cường công tác quản lý của Nhà nước và công tác lãnh đạo của chính quyền địa phương đối với làng nghề.....	52
3.2.2. Tìm kiếm thị trường đầu ra cho sản phẩm.....	53
3.2.3. Các chính sách về vốn, thuế.....	54
3.2.4. Quan tâm và có chính sách cụ thể đối với các nghệ nhân... ..	56
3.2.5. Vấn đề dạy và truyền nghề.....	56
3.2.6. Quy hoạch cụ thể đối với không gian văn hóa của làng nghề.. ..	57
3.2.7. Xây dựng thương hiệu cho sản phẩm Kim hoàn Định Công.....	57
KẾT LUẬN.....	59
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	61
PHỤ LỤC.....	64

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài:

Hà Nội, từ lâu đã trở thành biểu tượng cho các giá trị văn hóa của dân tộc, là niềm tự hào của mỗi người dân Việt Nam. Mỗi người Việt Nam từ mọi miền đất nước đều có nguyện vọng đến thăm Hà Nội. Du khách nước ngoài đến Việt Nam cũng không thể bỏ qua Hà Nội.

Thăng Long – Hà Nội với nghìn năm thành tựu văn hiến, là nơi hội tụ và tỏa sáng những tinh hoa của đất nước. Chiều dài lịch sử nghìn năm chính là quá trình hun đúc, kết tinh, hình thành và nuôi dưỡng những giá trị văn hóa tinh thần, vật chất hết sức đặc sắc của con người và miền đất Thăng Long – Hà Nội thân thương. Hà Nội với các di tích lịch sử; với những công trình kiến trúc chùa, đền, miếu, phủ; với những lễ hội phong phú, độc đáo; với nền ẩm thực tinh sần ít nơi sánh được... Và khi nói tới Hà Nội, ta không thể không nhắc đến một thứ đã làm nên nét đặc sắc của văn hóa nơi đây đó chính là những làng nghề thủ công truyền thống.

Lịch sử phát triển nền văn hóa cũng như lịch sử phát triển kinh tế của Hà Nội luôn gắn liền với lịch sử phát triển của làng nghề. Bởi, những sản phẩm của làng nghề truyền thống không chỉ đóng góp những vật phẩm kinh tế thuần túy phục vụ cho sinh hoạt hàng ngày mà còn là nơi lưu giữ và nuôi dưỡng vốn văn hoá truyền thống quý báu. Nó chính là những tác phẩm nghệ thuật biểu trưng của nền văn hóa – xã hội, mức độ phát triển kinh tế, trình độ dân trí, đặc điểm nhân văn. Đồng thời làng nghề không đơn thuần chỉ là nơi sản xuất ra những sản phẩm hàng hóa mà còn là nơi bảo lưu những tinh hoa nghệ thuật và kỹ thuật truyền từ đời này sang đời khác, chung đúc ở các thế

hệ nghệ nhân tài năng với những sản phẩm có bản sắc của riêng mình nhưng lại tiêu biểu và độc đáo của cả dân tộc Việt Nam.

Quá trình đô thị hóa và nền kinh tế thị trường đã dẫn đến những hệ quả tất yếu về làng nghề truyền thống, đó là sự biến mất của nhiều làng nghề hoặc có làng nghề đang đứng trước nguy cơ mai một, có làng nghề vẫn tồn tại nhưng phải thay đổi cơ bản về qui trình sản xuất, mẫu mã.

Làng nghề Kim hoàn Định Công cũng không nằm ngoài hệ lụy đó. Làng nghề với lịch sử hàng trăm năm hình thành và phát triển, một làng nghề có những nghệ nhân với đôi tay tài hoa, kỹ thuật khéo léo, đầu óc thẩm mỹ, được coi là một trong bốn nghề đặc dụng nhất của đất kinh kì kẻ chợ... đang đứng trước những nguy cơ và thách thức mới. Làm thế nào để làng nghề Kim hoàn Định Công tồn tại và phát triển trong cơ chế cạnh tranh khốc liệt của thị trường mà vẫn giữ được những nét văn hóa truyền thống lâu đời.

Từ yêu cầu bức thiết đó tôi đã chọn đề tài: **“Bảo tồn và phát triển làng nghề Kim hoàn Định Công – Hà Nội”** với mong muốn góp phần bé nhỏ cùng duy trì và phát triển nghề truyền thống độc đáo này trên mảnh đất Thăng Long ngàn năm văn hiến.

2. Đối tượng nghiên cứu:

Đối tượng nghiên cứu là làng nghề Kim hoàn Định Công.

3. Phạm vi nghiên cứu:

Tập trung nghiên cứu những vấn đề cơ bản: giá trị văn hóa truyền thống và giá trị đặc trưng của nghề kim hoàn trong sự phát triển văn hóa hiện nay.

Tìm hiểu hoạt động của làng nghề trong giai đoạn phát triển nhất và giai đoạn mai một của nghề hiện nay, những yếu tố liên quan và tác động trực tiếp đến sự hình thành, biến đổi của làng nghề kim hoàn Định Công.

4. Lịch sử nghiên cứu vấn đề:

Cho tới nay đã có một số công trình nghiên cứu dưới các góc độ khác nhau về làng nghề kim hoàn Định Công:

- “Làng nghề thủ công mỹ nghệ miền Bắc” (2006) tác giả Trương Minh Hằng [8] trong đó trình bày về quá trình hình thành và phát triển của làng nghề kim hoàn Định Công.

“Tổng hợp nghìn năm văn hiến Thăng Long – Tập III (2009) [19] trình bày khá chi tiết về qui trình để tạo ra sản phẩm của làng kim hoàn Định Công.

Ngoài ra, có một số công trình ít nhiều trình bày khái quát về làng nghề kim hoàn Định Công: “Làng nghề, phố nghề Thăng Long – Hà Nội” (2009) Trần Quốc Vượng, Đỗ Thị Hảo [23]; “Văn hóa Thăng long – Hà Nội hội tụ và tỏa sáng” GS.TS Trần Văn Bính – Ch.b (2010) [1]; “Hà Nội – con người, lịch sử, văn hóa” (2010) PGS.TS Nguyễn Thị Bích Hà [6]...

Tuy nhiên, cho đến nay chưa có công trình nào nghiên cứu một cách riêng biệt, chuyên sâu về làng kim hoàn Định Công. Đặc biệt là chưa có công trình nào nghiên cứu một cách hệ thống về thực trạng, về vấn đề bảo tồn và phát huy giá trị của nghề kim hoàn Định Công.

5. Mục đích nghiên cứu của đề tài:

Khóa luận góp phần vào việc khôi phục và phát triển làng nghề Kim hoàn Định Công – Hà Nội.

6. Nhiệm vụ của khóa luận:

- Miêu tả một cách hệ thống để có được cái nhìn toàn cảnh về làng nghề Kim hoàn Định Công xưa và nay.

- Lý giải sự hình thành, phát triển, mai một và tồn tại đến ngày nay của làng nghề.

- Đề xuất một số ý kiến và giải pháp bảo tồn nghề truyền thống của làng Định Công hiện tại và tương lai.

7. Phương pháp nghiên cứu:

Để phục vụ cho việc nghiên cứu của mình, trong quá trình thu thập thông tin tôi chủ yếu sử dụng các phương pháp sau:

- Phương pháp thu thập, nghiên cứu và phân tích, đánh giá tài liệu;
- Phương pháp điền dã;
- Phương pháp quan sát;
- Phương pháp phỏng vấn sâu.

8. Cấu trúc của khóa luận gồm:

Mở đầu;

Chương 1: Một số vấn đề chung về làng nghề.

Chương 2: Thực trạng của làng nghề kim hoàn Định Công, Hà Nội.

Chương 3: Biện pháp khôi phục, bảo tồn và phát triển làng nghề kim hoàn Định Công;

Kết luận;

Tài liệu tham khảo;

Phụ lục.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Trần Văn Bình - Chủ biên, *Văn hóa Thăng long – Hà Nội hội tụ và tỏa sáng*, Nxb. Thời đại (2010).
2. Đặng Kim Chi (ch.b.), Nguyễn Ngọc Lân, Trần Lệ Minh, *Làng nghề Việt Nam và môi trường*, Nxb. Khoa học và Kỹ thuật (2005).
3. Phong Châu, Nguyễn Quang Vinh, Nghiêm Đa Văn, *Truyện các ngành nghề*, Nxb. Lao động (1997).
4. Cơ quan hợp tác quốc tế Nhật Bản Jica, Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn. Báo cáo sơ bộ: “*Quy hoạch phát triển ngành nghề thủ công phục vụ công nghiệp hóa nông thôn Việt Nam*” (Tháng 11/2002).
5. Phan Đại Doãn, *Làng xã Việt Nam, một số vấn đề kinh tế - xã hội – văn hóa*, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội (2000).
6. Nguyễn Thị Bích Hà , *Hà Nội – con người, lịch sử, văn hóa*, Nxb Đại học Sư Phạm (2010).
7. Ts. Mai Thế Hồn, *Phát triển làng nghề truyền thống trong quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa*, Nxb Chính trị quốc gia (2004).
8. Trương Minh Hằng, *Làng nghề thủ công mỹ nghệ miền Bắc*, Nxb. Mỹ Thuật (2006).
9. Vũ Ngọc Khánh (chủ biên), *Làng văn hóa cổ truyền Việt Nam*, Nxb. Thanh niên, Hà Nội (2001).
10. Nghị định số 66/2006/NĐ-CP ngày 07 tháng 07 năm 2006 của Chính phủ về phát triển ngành nghề nông thôn, Hệ thống văn bản quy phạm pháp luật www.vbqppl.moj.gov.vn (Bộ Tư Pháp).
11. Dương Bá Phương, *Bảo tồn và phát triển các làng nghề trong quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội (2001)

12. *Quyết định số 237/1998/QĐ-TTg ngày 03 tháng 12 năm 1998 của Thủ tướng Chính phủ về việc phê duyệt Chương trình mục tiêu quốc gia nước sạch và vệ sinh môi trường nông thôn giai đoạn 1998-2005*, Hệ thống văn bản quy phạm pháp luật www.vbqpppl.moj.gov.vn (Bộ Tư Pháp).

13. *Quyết định số 50/1999/QĐ-TTg ngày 24 tháng 3 năm 1999 của Thủ tướng Chính phủ về việc phê duyệt Kế hoạch đào tạo dạy nghề 1999-2000*, Hệ thống văn bản quy phạm pháp luật www.vbqpppl.moj.gov.vn (Bộ Tư Pháp).

14. *Quyết định số 132/2000/QĐ-TTg ngày 24 tháng 01 năm 2000 của Thủ tướng Chính phủ về Một số chính sách khuyến khích phát triển ngành nghề nông thôn*, Hệ thống văn bản quy phạm pháp luật www.vbqpppl.moj.gov.vn (Bộ Tư Pháp).

15. *Quyết định số 02/2001/QĐ-TTg ngày 02 tháng 01 năm 2001 của Thủ tướng Chính phủ về Chính sách hỗ trợ đầu tư từ Quỹ hỗ trợ phát triển đối với các dự án sản xuất, chế biến hàng xuất khẩu và sản xuất nông nghiệp*, Hệ thống văn bản quy phạm pháp luật www.vbqpppl.moj.gov.vn (Bộ Tư Pháp).

16. *Quyết định số 277/2006/QĐ-TTg ngày 11 tháng 12 năm 2006 của Thủ tướng Chính phủ về việc phê duyệt Chương trình mục tiêu quốc gia nước sạch và vệ sinh môi trường nông thôn giai đoạn 2006- 2010*, Hệ thống văn bản quy phạm pháp luật www.vbqpppl.moj.gov.vn (Bộ Tư Pháp).

17. Phạm Côn Sơn, *Làng nghề truyền thống Việt Nam*, Nxb. Văn hóa dân tộc (2004).

18. Phạm Thị Thảo, *Phát huy nghề và làng nghề truyền thống*, Nxb. Văn hoá dân tộc (2007).

19. *Tổng hợp nghìn năm văn hiến Thăng Long – Tập III*, Nxb. Văn hóa – Thông tin và thời báo kinh tế Việt Nam (2009).

20. Trần Quốc Vượng, *Nghệ thuật thủ công truyền thống Việt Nam và các vị tổ nghề*, Nxb Văn hóa dân tộc (1996).
21. Trần Quốc Vượng, *Sơ khảo lịch sử phát triển tiêu thủ công nghiệp Việt Nam*, Nxb. Hà Nội (1996).
22. Trần Quốc Vượng, *Văn hóa Việt Nam, tìm tòi và suy ngẫm*, Nxb Văn học Hà Nội (2003).
23. Trần Quốc Vượng, Đỗ Thị Hảo; *Làng nghề, phố nghề Thăng Long – Hà Nội*; Nxb. Khoa học xã hội (2009).
24. Bùi Văn Vượng, *Việt Nam truyền thống nghề thủ công*, Nxb. Hà Nội (1996).
25. Bùi Văn Vượng, *Làng nghề thủ công truyền thống Việt Nam*, Nxb. Hà Nội (1997).
26. Bùi Văn Vượng , *Tinh hoa nghề nghiệp cha ông*, Nxb. Văn hóa (1998).
27. Nguyễn Quang Việt (ch.b.), Nguyễn Quang Hưng, Đặng Thị Huyền, Dương Thành Trung, *Định hướng đào tạo nghề cho lực lượng lao động trong các làng nghề truyền thống*, Nxb. Lao động Xã hội (2010).
28. Trần Minh Yên, *Làng nghề truyền thống trong quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa* , Nxb. Khoa học xã hội (2004).
29. Trần Minh Yên. Luận án tiến sĩ kinh tế “*Phát triển làng nghề thủ công truyền thống ở nông thôn Việt Nam trong quá trình công nghiệp hóa và hiện đại hóa*”. Hà Nội, (2003).